

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-1312/2021. számú ügyben
A digitális oktatásból való hiányzás iskolai értékelésével
összefüggésben
(Előzmény ügy: AJB-6775/2020.)

Előadó: dr. Bene Beáta

Érintett szervek:

- Kiskunhalasi Szakképzési Centrum
- Dékányi Árpád Technikum

2021.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-1312/2021. számú ügyben
(Előzményi ügy: AJB-6775/2020.)**

A vizsgálat megindítása

Egy édesanya panaszbeadvánnyal fordult Hivatalomhoz, mivel lánya tanulói jogviszonyát a Kiskunhalasi Szakképzési Centrum Dékáni Árpád Technikuma (a továbbiakban: Technikum) a 2019/2020-as tanítási év vége előtt a tanuló igazolatlan mulasztása miatt megszüntette. A panaszos szülő hangsúlyozta azt, hogy gyermekének igazolatlan hiányzása a COVID-19 járvány miatt elrendelt digitális tanrendre való áttérés alatt keletkezett. Tönkrement ugyanis a mobiltelefonja, amely helyett újat nem tudtak venni, a gyermekének pedig más egyéb informatikai eszköz nem állt a rendelkezésére. Mindezt jelezték a Technikumnak, a szülő az ezzel kapcsolatos elektronikus levelezésének másolatát is a rendelkezésemre bocsátotta. A Technikum 2020 áprilisának második felében ugyan egy tabletet biztosított volna a tanulónak, de azt csak a gyermek törvényes képviselője vehette volna át. A panaszos szülő azonban a gyermekét egyedül neveli és ekkor munkavállalás céljából Németországban tartózkodott, így ez a lehetőség meghiúsult. A Technikum a tanuló digitális oktatásról való hiányzásának mértéke miatt szabálysértési eljárást is kezdeményezett, amelyet a csatolt iratok szerint a tanuló nagykorúsága miatt az eljáró hatóság szabálysértés hiányában megszüntetett.

A panaszbeadvány alapján felmerült a jogállamiság elvével és az abból levezethető jogbiztonság követelményével, az oktatáshoz, a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggő visszaság gyanúja, ezért az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam. A körülmények megalapozott megismerése érdekében az Ajbt. 21. § (1) bekezdés b) pontja és (2) bekezdése alapján a Technikum intézkedéseivel szemben a szülői kérelem elbírálására hatáskörrel rendelkező Kiskunhalasi Szakképzési Centrum (a továbbiakban: Szakképzési Centrum) főigazgatójától kértem az ügy kivizsgálását és annak eredményéről való tájékoztatást.

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- a jogállamiság elve és a jogbiztonság követelménye: *„Magyarország független demokratikus jogállam.”* [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés];
- az oktatáshoz való jog: *„Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.”* [Alaptörvény XI. cikk (1) és (2) bekezdései];
- a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog: *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”* [Alaptörvény XXIV. cikk].

Az alkalmazott jogszabályok

- a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény (a továbbiakban: Egyezmény);
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.);
- a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Szkt.);

- a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Szkt. Vhr.);
- a koronavírus miatt a köznevelési és szakképzési intézményekben új munkarend bevezetéséről szóló 1102/2020. (III. 14.) Korm. határozat (a továbbiakban: 1102/2020 Korm. határozat).

A megállapított tényállás

A **Szakképzési Centrum főigazgatója** válaszában az *alábbiakat hozta a tudomásomra*. A tanuló a 2019/2020-as tanévben a Technikum 10. évfolyamos tanulója volt vendéglátás ágazati képzésben. A tanuló a tanítási év alatt 426 foglalkozásról hiányzott összesen, ebből 379 igazolt, 47 igazolatlan foglalkozása volt, utóbbi 2020. április 1-30. közötti időszakban keletkezett úgy, hogy április 6-8. között tanítás nélküli munkanap, április 8-tól április 15-ig tavaszi szünet volt. A főigazgató utalt arra is, hogy a 2018/2019-es tanévben is rendkívül magas volt a mulasztott órák száma, összesen 340 óra, ebből 334 igazolt, 3 igazolatlan.

A főigazgató arra a kérdésemre, hogy a Technikum mikor, milyen formában kívánt informatikai eszközt biztosítani az érintett tanuló számára, a következőket válaszolta. A Technikumnak tudomása volt a szülő jelzése alapján arról, hogy a tanulónak a digitális oktatásban való részvétel problémát okoz, noha a tanuló rendelkezett egy iPhone 5s készülékkel. Az osztályfőnök pedig a tanuló egyéb netes tevékenységei alapján „megbizonyosodott” arról, hogy rendelkezett interneteléréssel is. Az osztályfőnök véleménye szerint a tanulónak problémát jelentett a digitális oktatáshoz használt felületek kezelése és az azokra való regisztráció. Folyamatos üzenetváltásokkal próbált segítséget, illetve támogatást nyújtani. A tanuló 2020. május 2-án jelezte, hogy a telefonját megjavították és be tudott lépni a classroomba, ettől kezdve rögzített mulasztása nem keletkezett.

A főigazgató vizsgálata szerint az osztályfőnök folyamatosan figyelemmel kísérte a tanuló mulasztásait függetlenül a COVID-19 járvány tavaszi, első hulláma során kialakult helyzettől. Az osztályfőnök 2019. október 24-én – amelyet megelőzően a szülő a gyermek hiányzásaihoz igazgatói igazolást kívánt kérni az iskolától – tájékoztatta a szülőt a tanuló hiányzásának akkori mértékéről, az iskolai hiányzás igazolásának rendjéről és annak jogkövetkezményeiről. A tanulónak ekkor már a 175 igazolt mulasztása mellett további igazolandó hiányzásai is voltak október 14., 15., 16., 18-ai napokon és az október 21-25-ei héten. Az osztályfőnök kérte a tanuló hiányzásainak orvosi igazolását, amely ezt követően megtörtént.

A főigazgató véleménye szerint az osztályfőnök rendszeres kapcsolatot tartott a külön élő szülőkkel, valamint a többi kollégával, az ezzel kapcsolatos üzenetváltásokat a rendelkezésemre bocsátotta. *Ezek részletesebb ismertetését a tényállás körülmekintő feltárása érdekében fontosnak tartom.* Az iratok szerint a digitális oktatásra való átállást követően a tanuló édesanyja 2020. március 15-én kért felvilágosítást arról, hogy akinek nincs megfelelő eszköze, illetve korlátlan internet hozzáférése, annak a tanuláshoz ki biztosítja a feltételeket.

Az osztályfőnök 2020. március 16-án kért a tanulóktól érvényes email címeteket, és jelezte, hogy minden tanulónak le kell töltenie a Kréta alkalmazást, mert azon indul meg a tanítás. A szülő 2020. március 17-én jelezte, hogy nincs megfelelő eszközük, vagy ami van, azon a feladatok nem oldhatóak meg. Ekkor az osztályfőnök megnyugtatta a szülőt, hogy nem kell rögtön a feladatokat megoldani, vannak határidők, ha pedig a Kréta alkalmazásban nem megy a megoldás, akkor facebook-on, vagy messengeren is elküldheti a feladatokat a tanuló.

A tanulónak március 18-án sikerült belépni a felületre, de ott nem tudta elküldeni a feladatot, ezt jelezte az osztályfőnöknek, hasonló problémáról írt március 23-án a testnevelés feladat visszaküldésénél. 2020. március 26-án a tanuló édesanyja ismét jelentkezett az osztályfőnöknel, hogy jelenleg külföldön dolgozik és gyermeke telefonjának az akkumulátora

folyamatosan lemerül, gyermekének nincs más eszköze, amit használhatna a tanuláshoz. Az új oktatási felületet sem tudja használni, mert két felület között a telefon nem enged váltani.

Az osztályfőnök 2020. április 1-jén és 2-án küldött részletesebb magyarázatot a tanulónak a classroom belépéséről és az alkalmazások közötti váltásról. A tanuló a tanárát a sikertelen próbálkozásokról tájékoztatta, azzal, hogy osztálytársától is próbált segítséget kérni, de úgy sem sikerült bejelentkeznie. Az osztályfőnök 2020. április 6-án jelezte az osztályában, hogy, aki nem veszi fel a kurzusokat, az igazolatlan órákat fog kapni.

A tanuló édesanyja 2020. április 14-én jelezte az osztályfőnöknek, hogy gyermeke telefonja tönkrement, nincs semmilyen eszköz, amivel be tudna lépni az oktatásba. Tudomása szerint az iskola biztosít eszközt és nem szeretné, ha e miatt beírnák gyermekét hiányzónak.

Az osztályfőnök és az anya 2020. április 15-16-ai levelezésében a tablet **átvevő** személyéről egyeztettek, aki az apa lehetett volna. Az osztályfőnök 2020. április 29-én tájékoztatta a szülőt, hogy az iskola biztosítja a tabletet, amit a szülő vehet át. Egyben orvosi igazolást kért az április 15. óta keletkezett igazolatlan órákról.

A tanuló 2020. május 2-án jelezte telefonkészülékének megjavítását és azt is, hogy most már csatlakozni tud a classroom felületéhez, azonban a felület nem fogadja el jelszavát, ezt követően többször is jelezte a tanuló, hogy a felület az egyes kurzusokról kilépteti.

Az osztályfőnök a tanuló 2020. május 12-ei segítségkérésére azt válaszolta, hogy *„Minden tantárgyat classroomba kell teljesíteni. Azt a felületet ellenőrzi az igazgatóság. Oldja meg, hogy be tudjon lépni! Minden segítségemet felajánlottam. A feladatok és az órák nem teljesítése következményeket von maga után.”*

2020. május 13-án az osztályfőnök a tanulónál az orvosi igazolások meglétéről érdeklődött, azzal, hogy ha azok nincsenek, akkor hiányzóként fogja rögzíteni. Ezt követően a tanuló jelezte, hogy a felületek használatával továbbra is gondja van. 2020. május 15-én pedig arról kapott tájékoztatást a tanuló, hogy ha 2020. április 20-30-a közötti időre küld igazolást, akkor még nem lesz annyi igazolatlan órája, hogy kiírják az iskolából, valamint akkor mentek ki a tájékoztató levelek, az 1. és a 10. igazolatlan órákról. Ha pedig nem lesz igazolása, akkor 30 igazolatlan óra után megszűnik a jogviszonya az iskolával.

A tanuló édesanyja 2020. május 19-én írt újból az osztályfőnöknek, amiben kifogásolta, hogy az osztályfőnök orvosi igazolást kér a tanulótól, mikor tudott arról, hogy a tanuló telefonja tönkrement és ezért nem tudott eleget tenni a feladatoknak. A gyermeke emellett nem tudja használni továbbra sem rendesen a classroom felületét. A tanulót az osztályfőnöke 2020. június 9-én tájékoztatta arról, hogy az igazolatlan órákról nem kapta meg az igazolásokat, ezért egyeztetett az igazgatóval is. A 30 igazolatlan órai mulasztása összegyűlt, ezért jogviszonyát a Technikum megszünteti, erről a hivatalos értesítést is megküldték.

A további csatolt iratok szerint a tanuló 2020. március 30-án nem jelentkezett fel a Technikum által használt felületre, ezt a testnevelés tanára jelezte is az osztályfőnöknek, azzal, hogy ő a hiányzásokat nem rögzíti. Időközben a tanuló a testnevelés feladatát az osztályfőnöknek küldte, aki továbbította azt a szaktanárnak.

Az osztályfőnök az osztályt tanító pedagógusokkal is váltott leveleket arról, hogy az osztálya megfelelően próbálkozik-e a feladatok megoldásával az új digitális környezetben. E levélre egy pedagógus a 2020. április 2-i válaszában jelezte, hogy bár a panaszos gyermeke neki is jelezte, miszerint nem tud a Classroom felületére jelentkezni, de más csatornákon küldi a kijelölt feladatokat rendszeresen és ő a tanuló aktivitását külön is értékelte.

A Technikum igazgatója 2020. április 3-án kérte az oktatóktól, hogy 2020. április 7-8. közötti időszakban minden „kurzusra” jelentkeztessek be a tanulókat a classroomba, ha pedig szükséges, utána kell járni a tanulóknak. 2020. április 7-ére kért egyben visszajelzést azokról a tanulókról, akik nem jelentkeztek be. Az osztályfőnök válasza szerint az osztályában 3 tanuló kivételével mindenki bejelentkezett a classroom kurzusaira. A kivételek között volt a panaszos gyermeke. Jelezte, hogy *„A tanuló a tanév során is nagyon problémás*

volt, rengeteget hiányzott igazoltan. Facebookon tudunk vele kommunikálni, feladatait itt részben teljesíti is. Állítólag **gépe nincs, csak telefonja, de azon nem tudja, hogy kell e-mailcímet váltani.** Többször neki futottam, hogy segítségére legyek, osztálytársai is próbáltak neki segíteni. Tájékoztattam arról, hogy, ha nem jelentkezik be, akkor igazolatlan órákat kap.”

Az osztályfőnök 2020. április 16-án írt a Technikum gazdasági vezetőjének, ebben két tanulónál jelzett eszközhiányt a digitális oktatás feltételeiben. Az egyik tanuló számára kifejezetten igényelte a tabletet, a panaszos gyermekével kapcsolatosan az alábbiakat írta: „[...] nagyon problémás sok tekintetben. Eddig is nagyon sok gondom volt vele. Ő mindig azért küzd, hogy ne kelljen tanulni és iskolába járni. Még mindig nem tud csatlakozni a classroomhoz állítólagos eszköz hiányra hivatkozva, (mgj.: Az iPhone-járól instázni napi szinten tud). Anyukával beszéltem, állítólag ő külföldön van. Megkerestem a különélő édesapát is, aki saját bevallása szerint nem tud kapcsolatot tartani a lányával és véleménye szerint az anya biztos nincs külföldön. A digitális oktatás kezdetekor felmerült, hogy neki is kölcsönöznénk tabletet, de az én nevemre nem vállaltam, mert valószínűnek tartom, hogy nem kerülne vissza hozzánk. Nemrég az anyuka beszélt az osztályban tanító (név) tanárral, aki felajánlotta nekik a tablet kölcsönzési lehetőséget. Ennek felelősségét én továbbra sem tudom vállalni, megoldható-e a tablet kölcsönzés, úgy hogy valamelyik szülő vegye át az eszközt?”

Az osztályfőnök 2020. április 17-én ismét jelezte a Technikum igazgatójának, hogy a panaszos gyermeke még mindig nem tudott csatlakozni a classroom felületéhez és a panaszos egy osztályban tanító kollégától szerzett tudomást arról, hogy eszközt tud biztosítani az iskola, ezért a korábbi csatlakozási problémák helyett már azt jelezte, hogy a tanulónak készüléke sincs. Ekkor az anyával beszélt telefonon, aki akkor külföldön dolgozott és a gyermek a nagyszülőknél lakott, ahol nincs se gép, se net, se telefon. Ekkor tájékoztatta a szülőt arról is, hogy a nem teljesített órák igazolatlanok lesznek. Egyéb opcióként a tananyagok postai úton való eljuttatásáról is beszéltek. Az osztályfőnök hangsúlyozta, hogy a tablettért ő nem vállal felelősséget, a gazdasági vezető szerint azt a szülő is átveheti. A tanuló apjával is egyeztetett, aki nem törvényes képviselő, de hajlandó segíteni gyermekének. Az osztályfőnök egyben az igazgatótól arra kért választ, hogy noha az apa nem törvényes képviselő, felveheti-e laptopot. Hangsúlyozta, hogy a gyermek „most 10.-ben lemorzsolódhatna, és matematikából szándékom van megbuktatni mindenképpen, mert ezzel a hozzáállással érettségizni nem fog tudni.”

A következő 2020. április 22-ei levelében az osztályfőnök a Technikum igazgatójától a tanuló kapcsán azt kérdezte, hogy mivel az oktatók véleménye alapján a tanuló nem aktív, ezért igazolatlanok minősítsék-e az óráit, ugyanakkor tudja-e az iskola tablettel segíteni a tanulót.

A Szakképzési Centrum főigazgatója a fentieket úgy foglalta össze, hogy a digitális oktatásra való átállást követően, amikor a tanuló jelezte mobiltelefonjának meghibásodását, az osztályfőnök erőfeszítéseket tett, hogy a tanulót ellássa iskolai tablet készülékkel. Az anya állítása szerint külföldi tartózkodása miatt nem tudta átvenni az eszközt, az apa pedig írásban 2020. április 29-én úgy nyilatkozott, hogy a tablettért anyagi felelősséget nem kíván vállalni, sőt határozottan állította, hogy az anya nem tartózkodik külföldön. Egyben utalt arra is, hogy az átvétel azt jelentette volna, hogy a szülő aláírásával anyagi és kártérítési felelősséget vállal az átvett eszköz tekintetében. A főigazgató szerint az anya e-mailben is megtehetné ezt.

A főigazgató véleménye szerint az osztályfőnök a tanuló igazolatlan foglalkozásaival kapcsolatos kiértékelési kötelezettségeink eleget tett, mindent megpróbált azért, hogy a tanuló be tudjon kapcsolódni a digitális oktatásba.

A rendelkezésemre bocsátott iratok szerint az osztályfőnök a szülőt 2020. február 19-én értesítette a tanuló addig összegyűlt igazolt mulasztásainak mértékéről, amely összesen 270 órára emelkedett, ekkor a tanulónak igazolatlan foglalkozása nem volt. A következő értesítést a szülő 2020. május 14-én kapta, akkor a tanuló összesen 379 foglalkozás

mulasztásából 34 volt igazolatlan. Ezzel párhuzamosan a Technikum az illetékes hatóságokat is értesítette, e levél szerint az igazolatlan órák 2020. április 1. és 24. között gyűltek össze. Az ugyanezen napra kelteztetett osztályfőnöki pedagógiai jellemzésben pedig összesen 413 foglalkozás szerepel, amelyből 25 foglalkozás volt igazolatlan. A következő értesítést a Technikum a szülőnek és a hatóságoknak 2020. június 4-én küldte, eszerint a nem tanköteles tanuló mulasztásainak száma elérte a 426 foglalkozást, amelyből 47 foglalkozás igazolatlan, amely órák 2020. április 27. és 30. között keletkeztek. A 2020. június 5-én az osztályfőnök az általa írt pedagógiai jellemzésben rögzítette, hogy a tanuló első és a tízedik igazolatlan mulasztásairól 2020. május 14-én a szükséges értesítéseket a szülő számára megküldték.

A Technikum a **tanuló jogviszonyát 2020. június 12-én kelt határozatában megszüntette**, mivel *47 igazolatlan mulasztása gyűlt össze*. Hivatkozott, hogy a Technikum a kiértéslési kötelezettségének 2020. május 14-én és 2020. június 4-én eleget tett. A szülő a határozatot 2020. június 19-én átvette, az abban foglalt jogorvoslati lehetőséggel nem élt.

A főigazgató válaszában hangsúlyozta, hogy *a tanuló nagymértékű hiányzásának ellenére, az osztályban tanító pedagógusok jóindulatának köszönhetően tudta megszerezni a féléves értékeléshez szükséges elegendő mennyiségű érdemjegyet, így osztályozhatóvá vált.*

A főigazgató válaszában hivatkozott a tanulói hiányzások kezelésével kapcsolatosan a Technikum igazgatója által kiadott **utasításra** is.

„Hiányzónak kell tekinteni azt a tanulót, aki a határidőre megadott feladatot nem végezte el/nem küldte el határidőre a megadott online területre, illetve ha az online meghirdetett órán nincs jelen. Ezeket a tanulókat a szaktanárnak be kell írni hiányzónak. Nyilván ez nem azokra az esetekre vonatkozik, amikor tudomásunk van arról, hogy a tanuló dolgozik, csak a technikai lehetőségei korlátozzák, vagy az online felület nem alkalmas arra, hogy korrekt módon letöltse, és visszaküldje a tananyagot. Ha tudjuk, hogy a tanuló nem éri el a KRÉTA-t, akkor más online felületet választunk (pl. facebook, messenger, e-mail stb.).”

Mindezek értelmében az online oktatás során a hiányzásra kiadott utasítása egyértelműen tartalmazza, hogy *nem a jelenlét hiánya, hanem a munkavégzés hiánya tekintendő hiányzásnak*. A főigazgató szerint tehát a hiányzás nem értendő azonnal igazolatlan hiányzásnak, *ennek eldöntése az osztályfőnök feladata* a rendelkezésére álló információk, valamint igazolások begyűjtését követően. Véleménye szerint a Technikum eleget tett tájékoztatási kötelezettségének, tanulói jogviszonyt megszüntető döntését a jogszabályi kereteknek megfelelő módon hozta meg. A tantermen kívüli online oktatás bevezetése mindenkit váratlanul érintett és nehézségek elé állított. A Technikum sikerrel oldotta meg ezt a feladatot, a panaszos gyermekének kivételével egyetlen tanuló sem maradt ki ez miatt az iskolából. A megfelelő eszközökkel nem rendelkező tanulóknak az intézmény tableteket adott ki, amelyeken el tudták végezni a feladatokat.

A főigazgató válaszában egyben utalt arra is, hogy a tanulói jogviszony folytatásának egyik lehetősége, hogy a tanuló a tízedik évfolyam követelményeiből osztályozó vizsgát tesz, az összefüggő nyári gyakorlatok tanítási év végéig történő pótlását vállalja. Ez esetben a 11. évfolyamon folytathatja tanulmányait. Másik lehetőségként fel tudják ajánlani, hogy Kiskunhalason a Szakképzési Centrumhoz tartozó másik szakképző iskolában azonos ágazathoz tartozó szakmában (vendéglátás) eddigi tanulmányainak beszámításával esetleg különbözeti vizsgák letételével szakképző iskolai képzésben folytatja tanulmányait.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

Az alapvető jogok biztosának feladat- és hatáskörét, valamint az ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságokat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint a az

alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha hatóság tevékenysége vagy mulasztása az alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az Ajbt. 18. § (2) bekezdés a) pontja szerint az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó szerv közszolgáltatást végző szervnek minősül. Az Szkt. 2. § (1) bekezdése értelmében az állam az Alaptörvény szerinti ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú oktatás keretében a szakképzési alapfeladat-ellátás kereteit és garanciáit – a hatékonyság, a szakszerűség, a magas szintű minőség és az egyenlő eséllyel történő hozzáférés követelményére figyelemmel – az e törvényben meghatározott módon biztosítja. Az Szkt. 22. § (1) bekezdés a) pontja alapján szakképző intézményt – az e törvényben és a Kormány rendeletében meghatározott feltételek szerint – önállóan vagy együttesen többek között az állam alapíthat. Továbbá az Szkt. 26. § (1) bekezdése alapján, ha e törvény vagy a Kormány rendelete eltérően nem rendelkezik, *az állami szakképző intézmény a szakképzésért felelős miniszter által az állam nevében alapított szakképzési centrum részeként működik*. Mindebből következően szakképzési centrumok és azok részeként működő szakképzési intézmények, közszolgáltatást végeznek, így tevékenységük vizsgálatára kiterjed a hatásköröm.

II. A vizsgált alapjogok és elvek tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi teszteket.

A jelentés megállapításaival összefüggésben ismételten hivatkozom arra, hogy az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege az Alaptörvény Negyedik Módosításának hatályba lépését követően továbbra is nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében jellemzően nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek ellentétesek volnának a korábbi alkotmányunk szövegével. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy *„az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírói döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni*”. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírói határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi éllal azt mondta ki azt, hogy *„az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírói határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja, idézheti a korábbi határozatban kidolgozott érveket, elveket. [...] A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. Az AB a korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.*”

Ha összevetjük az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében, illetve a XI. cikk (1)-(2) bekezdésében foglaltakat a korábbi Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, és 70/F. § (1)-(2) bekezdésének szövegével, akkor az állapítható meg, hogy a vizsgálat tárgyát képező jogállamiság elve és az érintett alapjogok tekintetében nem hoz olyan koncepcionális

változást az Alaptörvény szövege, mely a korábbi alkotmánybíróági gyakorlat elvetését, vagy jelentős tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok értelmezése során irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind pedig az azt követően meghozott határozataiban, azok indokolásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket. A tisztességes eljárás érvényesülése kapcsán érdemes kiemelni, hogy immár külön alkotmányi rendelkezés nevesíti a *tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot*.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint *Magyarország független, demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Az Alkotmánybíróság a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában kimondta, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja a jogállami klauzulát, tehát az eddig kialakított alkotmánybíróági gyakorlat továbbra is relevánsnak tekintendő. Az Alkotmánybíróság szerint a jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is *világosak, egyértelműek*, működésüket tekintve *kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára*.

Az Alkotmánybíróság szerint a jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy *a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára*. Az Alkotmánybíróság döntéseiben felhívta a figyelmet, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van, az egyik legfontosabb a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. Egy jogállamban ahhoz, hogy a személyek életviszonyaikat, működésüket, magatartásukat a jog által előírtakhoz tudják igazítani, az elvárt kötelezettségeiknek eleget tudjanak tenni, szükség van a joganyag és a jogi eljárások stabilitására. A jogbiztonság nemcsak az egyes normák egyértelműségét követeli meg, hanem az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is.

2. Az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdése alapján minden *magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez, Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja*. Az Alaptörvény a személyiség kibontakoztatásának, a tájékozott és felelős polgárrá válásnak az egyik alapvető feltételként *valamennyi magyar állampolgár jogát elismeri a műveltség megszerzésére törekvéshez*. E jog érvényesítése szükségszerűen állami cselekvést igényel: az állam az elengedhetetlenül fontos ismeretek megszerzését, a gyermekek megfelelő fejlődését a kötelező – és ezzel összhangban – bárki számára ingyenesen hozzáférhető *középfokú* oktatással biztosítja. Az előzőek szerint az állam feladata olyan intézményrendszer kialakítása és működtetése, amely mindenki számára szavatolja az oktatáshoz való jog érvényesülését, és egyben biztosítja az oktatásban való részvételt.

3. Az Alaptörvény XXIV. cikke immár kinyilvánítja *a tisztességes eljáráshoz való jogot*. Az Alkotmánybíróság döntéseiben felhívta a figyelmet arra, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van. Irányadó alkotmánybíróági tézis, hogy a jogállamiság elvéből folyó egyik legfontosabb alapkövetelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. A közigazgatás törvényessége akkor valósul meg, ha jogilag szabályozott eljárási keretek között működik, a jogkorlátozásra adott felhatalmazást pedig törvényi szinten pontosan kell meghatározni. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a kiszámíthatóság – az

egységes jogalkalmazást ideértve – és az eljárási garanciák szorosan összekapcsolódnak az egyes alanyi alapjogok védelmével, mintegy kölcsönösen feltételezve egymást.

III. Az ügy érdemében

1. A mulasztás meghatározásáról a nevelés-oktatás tantermen kívüli, digitális munkarendben

A panaszbeadványban felmerült és részletesen ismertetett eset alapján elsőként áttekintettem a rendkívüli digitális munkarend elrendelésével, annak tartalmával, a mulasztás értelmezésével kapcsolatos előírásokat, mivel ez a jelenléti oktatáshoz képest más módon határozandó meg.

Az új típusú koronavírus járvány miatt a köznevelési és szakképzési intézményekben új munkarend bevezetéséről döntött a Kormány a 1102/2020. határozatával. A döntésben a Kormány felhívta az innovációért és technológiáért felelős minisztert a szakképző intézmények működési rendjének olyan meghatározására, amely figyelemmel van az iskolákban a 2020. március 16. napjától elrendelt a nevelés-oktatás tantermen kívüli, digitális munkarendjének a megszervezésére. A tantermen kívüli, digitális munkarendben a tananyag kijelölése, a tanulási folyamat ellenőrzése és támogatása a pedagógusok és a tanulók online vagy más, személyes találkozást nem igénylő kapcsolatában történik, valamint a tananyag tantermen kívüli, digitális munkarend keretében történő átadásának alkalmasnak kell lennie a tanuló tanulmányi követelményeinek teljesítésére. Végül a döntés 1.c. pontjában rögzítette a Kormány, hogy az előzőek *végrehajtása érdekében sor kerül módszertani ajánlás kiadására.*

A 1102/2020. Korm. határozat **alapján a szakképzésért felelős innovációs és technológiai miniszter** a szakképző intézményekben tantermen kívüli, digitális munkarend bevezetésének eljárási szabályait a 2020. március 16-án kiadott JEF/29359/2020-ITM számú miniszteri határozatában (a továbbiakban: ITM határozat) rögzítette.

Az ITM határozat 2. pontja is rögzítette, hogy a szakképzés 2020. március 16-ától a közismereti és szakmai elméleti ismeretanyag oktatása tekintetében tantermen kívüli, digitális munkarendben kerül megszervezésre a nappali és esti munkarend helyett.

Az ITM határozat 3. pontja szerint *különösen indokolt esetben, ha a tanulónak otthonában nem állnak rendelkezésére a 2. pont szerinti digitális munkarend alkalmazásához szükséges eszközök vagy internet-elérés, és más módon nem megoldható, a területileg illetékes szakképzési centrum gondoskodik arról, hogy a tanulók részére munkanapokon biztosított napközbeni felügyelet keretében valamely szakképző — intézmény eszközeit, internet-elérését legfeljebb ötfős csoportokban, személyenként külön eszköz biztosításával, a járványügyi előírások — különös tekintettel az eszközök minden használatát követő azonnali fertőtlenítésére — szigorú betartása mellett használhassák.*

Az ITM határozat 4. pontja rendelkezett a szakmai gyakorlati oktatásról, amelyet — a szakma jellegétől és a szükséges eszközöktől függően — lehetőség szerint a 2. pontban meghatározottak szerint digitális munkarendben, vagy egyéni felkészüléssel, projektfeladat előírásával kell teljesíteni. Fontos további előírást tartalmazott a 7. pont is, amely szerint amennyiben az oktatott szakma jellege és követelményrendszere miatt 4. pont szerinti gyakorlati oktatás nem megvalósítható, a közismereti és szakmai elméleti tananyagtartalmak oktatásának átcsoportosításával a szakmai gyakorlati tananyagtartalmak feldolgozását el kell halasztani. További lényeges előírást a vizsgálatlal összefüggő ügyben a 10. pont rögzít, eszerint *a nemzeti köznevelésről szóló és a szakképzésről szóló törvény tanulók hiányzására, értékelésére, pedagógusok munkavégzésére, kerettantervi követelmények teljesítésére vonatkozó szabályait a Kormány veszélyhelyzeti rendelkezéseiben és e határozatban foglalt eltérésekkel kell alkalmazni a digitális munkarendben történő oktatás tartama alatt.*

Az **ITM szakképzéséért felelős helyettes államtitkára** 2020. március 15-én kelt SZFHÁT/29309/2020-ITM számú nyilvánosan is elérhető levéllel¹ fordult a szakképzési intézmények igazgatóihoz. A helyettes államtitkár ebben azt kérte, hogy – figyelemmel az ITM határozat 2. pontjában foglaltakra – alaposan vizsgálják meg az indokoltságot, valamint *mérjék fel, hogy hány tanuló az, aki a digitális munkarendben nem tudná teljesíteni feladatait, mert nem áll rendelkezésére megfelelő eszköz vagy internet elérés és ezekben az esetekben elsősorban eszközkölcsonzással segítse a tanulókat.* Ideiglenesen asztali számítógép is kihelyezhető pedagógus és tanuló részére is. Szükség esetén, a feladatellátás teljesítése érdekében pedig azt kérte, hogy vegyék fel a kapcsolatot a szakképzési centrumokkal.

A helyettes államtitkár levele értelmében a tanuló a duális képzőhelyen történő gyakorlati oktatásra nem volt kötelezhető. Ha a duális képzőhely a továbbiakban is megtartja a gyakorlatot, akkor kiemelt figyelmet kell fordítani a járványügyi szempontból elvárt szempontok betartására. A helyettes államtitkár egyben utalt arra is, hogy ha a szülő úgy dönt, hogy nem küldi el a tanulót a gyakorlati foglalkozásra, akkor a hiányzás igazoltnak minősül.

A 1102/2020. Korm. határozat 1.c. pontja előírta a tantermen kívüli, digitális munkarend végrehajtása érdekében módszertani ajánlás kiadását. Az ajánlást az **emberi erőforrások minisztere** adta ki végül 2020. márciusában, amely szerint „*az iskolai hiányzás nem értelmezhető, mivel a tanulók tantermen kívüli, digitális munkarendben vesznek részt*”.² Mindezt megerősítette a **Klebelsberg Központ elnökeinek 2020. március 20-án kelt, nyilvánosan is elérhető levele.**³ Ebben a Klebelsberg Központ elnöke felhívja a köznevelési intézmények fenntartóinak, a tankerületeknek a figyelmét a gyakorlatban felmerült problémás helyzetek megoldására. Például arra, hogy a tanulók jelenlétét a „üres” státuszra kérték átállítani, ezzel jelezve azt, hogy **a tanuló bár személyesen nem jelent meg a tanórán, de ez nem jelenti azt, hogy arról hiányzott.** Mindez annak kapcsán merült fel, hogy **számos panasz érkezett az iskolákkal szemben, mert a pedagógusok hiányzóként adminisztrálták az online órára be nem jelentkezett tanulókat.**

A Klebelsberg Központ elnöke kifejtette azt a véleményét is, hogy elfogadhatatlannak tartja, miszerint egyes iskolákban a visszajelzések szerint a feladatok elvégzése 10-14 óra online tevékenységet igényel a diákoktól. Hangsúlyozta, hogy a digitális tanítás során elsősorban **a pozitív motivációra** kell helyezni a hangsúlyt. Lényeges körülmény, hogy a módszertani ajánlást az emberi erőforrások minisztere adta ki, így az elsősorban a köznevelési intézmények tekintetében releváns. A köznevelés és a szakképzés működését ugyan két külön törvény határozza meg és más szaktárcák irányítják, a köznevelés és a szakképzés az oktatási tevékenység kérdésében azonban számos tekintetben azonos. Ebből következően, álláspontom szerint az egyik ágazat által kiadott módszertani ajánlásban foglaltak (figyelemmel a két ágazat közötti sajátosságokra is) az azonos tárgykörben a másik ágazat keretei között működő intézmények tekintetében is lehetővé teszik annak gyakorlati alkalmazását. Mindezt megerősíti az ITM határozat 10. pontja, miszerint *a nemzeti köznevelésről szóló és a szakképzésről szóló törvény tanulók hiányzására, értékelésére vonatkozó szabályait a Kormány veszélyhelyzeti rendelkezéseiben és e határozatban foglalt eltérésekkel kell alkalmazni a digitális munkarendben történő oktatás tartama alatt.*

Az előzőek értelmében **2020. március 16-ától minden iskola** (ti. köznevelési vagy szakképzési intézmény) **az oktatását tantermen kívüli, digitális munkarendben folytathatta.** Eszerint a tananyag kijelölése, a tanulási folyamat ellenőrzése és támogatása a

¹ [SZFHÁT/29309/2020-ITM Tisztelt Igazgató Asszony! - KRÉTA ...tudasbazis.ekreta.hu > attachments > ITM - Tájékoztató](https://www.korm.hu/hu/2020/03/15/szfhat-29309-2020-itm-tisztelt-igazgato-asszony!-kreta...tudasbazis.ekreta.hu/attachments/ITM-Tajekoztato)

² Lásd: <https://www.oktatas.hu/kozneveles/ajanlas-tantermen-kivuli-digitalis-munkarendhez>

³Lásd:

https://kk.gov.hu/download/9/45/92000/Klebelsberg_K_T%C3%A1j%C3%A9koztat%C3%A1s%20digit%C3%A1lis%20munka-tantermen-kivuli-digitalis-munkarend-kereteben-rend%20adminisztr%C3%A1s%C3%A1s%C3%A1r%C3%B3l-20200320.pdf

pedagógusok és a tanulók online vagy más, személyes találkozást nem igénylő kapcsolatában történik úgy, hogy *az alkalmas legyen a tanuló tanulmányi követelményeinek teljesítésére.*

A 2020. tavaszi módszertani ajánlás szerint a digitális munkarend keretében *az iskolai hiányzás nem értelmezhető, mivel a tanulók tantermen kívüli, digitális munkarendben vesznek részt.* Mindez nem jelentette és később sem jelenti azt, hogy ebben az oktatási formában a tanulónak a feladatait nem kell teljesítenie, ugyanis a feladatok elmaradásának minősítése a tanulmányok értékelésének (osztályozásának) a kérdése.

A feltárt tényállás alapján a már amúgy is nagymértékű, de igazolt mulasztással rendelkező tanuló tanulói jogviszonyát a Technikum **2020. június 12-én, pénteken a tanítási év végét (június 15. hétfő) megelőző 1 tanítási nappal korábban meghozott döntésében annak 47 igazolatlan foglalkozása miatt szüntette meg** és tanulót a határozat szerint ezzel a nappal törölte is a Technikum tanulóinak nyilvántartásából.

Megállapítható, hogy a tanuló 47 igazolatlan foglalkozása 2020. április hónapra esett, vagyis az oktatás tantermen kívüli, digitális munkarendjének időtartama alatt keletkeztek, amely oktatási formában a tanuló – a fentiek értelmében – nem vesz részt személyesen a foglalkozásokon, így *igazolatlan mulasztásként, vagyis hiányzásként semmilyen formában nem volt értelmezhető.* A Technikum ugyanakkor annak ellenére, hogy tudott arról, hogy tanulója nem beteg, az általa mulasztásként értékelt időszak orvosi igazolással való lefedését kérte, amivel a tanulóját és annak törvényes képviselőjét *egy nyilvánvalóan nem jogszerű eljárásra igyekezett rávenni.*

Mindezek alapján megállapítom, hogy a Technikum a tanuló digitális foglalkozásokon való meg nem jelenését – a kiadott normatív előírások ellenére – igazolatlan foglalkozásként értelmezte és rögzítette, majd annak jogszerűtlen igazolására kérte a panaszost, mindezen intézkedéseivel pedig a jogbiztonság követelményével összefüggő súlyos visszásságot okozott.

2. A digitális munkarendben a tantárgyi követelmények teljesítésének elősegítése kapcsán

Az ITM határozat 3. pontja értelmében a különösen indokolt esetben, amennyiben a tanulónak otthonában nem állnak rendelkezésére a digitális munkarend alkalmazásához szükséges eszközök vagy internetelérés, és az **más módon nem megoldható** a szakképzési centrum gondoskodik arról, hogy a tanulók részére munkanapokon biztosított napközbeni felügyelet keretében valamely szakképző intézmény eszközeit, internetelérését legfeljebb ötfős csoportokban, személyenként külön eszköz biztosításával használhassák.

Az ITM szakképzéséért felelős helyettes államtitkára pedig arra hívta fel a hivatkozott levelében a szakképzési intézmények igazgatóit, hogy alaposan vizsgálják meg az indokoltságot, valamint mérjék fel, hogy hány tanuló az, aki a digitális munkarendben nem tudná teljesíteni feladatait, mert nem áll rendelkezésére megfelelő eszköz vagy internetelérés és **ez esetekben elsősorban eszközkölcsonzással segítse a tanulókat.** Ideiglenesen asztali számítógép is kihelyezhető pedagógus és tanuló részére is. Szükség esetén, a feladatellátás teljesítése érdekében kérem, vegyék fel a kapcsolatot a szakképzési centrumokkal.

A feltárt tényállás alapján a panaszos a digitális oktatásra való áttérés elrendelésekor, tehát 2020. március 15-én jelezte az osztályfőnöknek, hogy *az akkor még nem nagykorú gyermekének* a digitális oktatáshoz szükséges technikai feltételei nem állnak rendelkezésre, a gyermek telefonja nem alkalmas a digitális oktatáshoz, sem korlátlan internet-hozzáféréssel nem rendelkezik, az ezzel kapcsolatos jelzéseit később többször is megismételte az osztályfőnök felé. A Technikum a tanuló tanulását biztosító eszköz kölcsönzéséről azonban csak 2020. április 29-én értesítette a szülőt. Az igénylésre is csak azt követően került sor, amikor a szülő egy másik oktatótól kapott információra hivatkozott, miszerint a Technikum biztosít eszközt, ha a tanuló oktatásban való részvételéhez ez szükséges. *A tanuló személyes körülményei az osztályfőnök és a Technikum igazgatója előtt ismertek voltak,* hiszen a tanuló digitális platformokra való sikertelen feljelentkezésről az igazgató is értesült az

osztályfőnöktől. Figyelemmel arra, hogy a tanuló az esetleges lemorzsolódás veszélyével érintett volt a korábbi tanulmányi eredményei és hiányzásai alapján, fontos lett volna a Technikumnak a digitális oktatási környezetben *több figyelmet fordítani* a tanulója, hogy az ismert körülményeket a tanuló ne további nehézségként, az iskolából való kimaradásként élje meg.

Nem tudom értékelni az osztályfőnök arra vonatkozó megjegyzését e körben, hogy ő megbizonyosodott a tanuló (más) netes tevékenységéről, hiszen általa sem volt ismert a tanuló rendelkezésére álló internetelés feltételrendszere, így arra vonatkozó érdemi következtetés levonásához szükséges információkkal sem rendelkezhetett. Nem hagyhatom figyelmen kívül azt sem, hogy bár a Szakképzési Centrum vizsgálata azt tárta fel, hogy az osztályfőnök minden segítséget megadott a tanulónak, a rendelkezésemre bocsátott iratok részletes áttanulmányozása mindezt nem igazolta. A pedagógus már eleve problémásnak tartotta a gyermeket, hiszen *előrevetítette*, hogy tudása az általa tanított tárgyból *nem fogja elérni a követelményszintet*. Álláspontom szerint a pedagógus a tanuló digitális platformok használatával kapcsolatos jelzései kapcsán érdemi segítséget nem adott, a jelszók megadása és a „kérjen segítséget az egyik osztálytársától” felhívás ugyanis *nem minősül érdemi segítségnyújtásnak*. A szükséges eszköz kölcsönzését is csak egy másik oktatótól kapott információ után indította el a szülő számára. Az osztályfőnök tudott arról is, hogy a tanuló a digitális oktatás nehézségeivel küzd és nem beteg, ennek ellenére a *foglalkozásokról való hiányzások miatt orvosi igazolást kért* több ízben, aminek hiányában a tanuló jogviszony megszüntetését helyezte kilátásba.

A feltárt tényállás alapján tehát a Technikum **a panaszos szülői jelzést követő közel másfél hónap elteltét követően biztosította volna a tanulónak tantermen kívüli, digitális oktatásban való részvételét megteremtő technikai eszközt**. Még akkor is kérdéses volt azonban, hogy a pár nap múlva nagykorúvá váló tanuló eszközkölcönzéséért ki vállal és milyen formában felelősséget. 2020. májusban pedig az előző időszakra visszamenőlegesen, az áprilisi tanítási napokra rögzítette a tanuló foglalkozásokról való mulasztását.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a Technikum kellő időben nem vette komolyan a szülő, majd pedig a tanuló eszközhiánnyal kapcsolatos jelzéseit, a problémák megoldásához érdemi segítséget nem adott, nem biztosította a tanuló oktatáshoz való hozzáférhetőségét, mindezzel pedig a tanuló oktatáshoz való jogával összefüggő visszasságot okozott.

3. A nagykorú tanuló jogviszonyának megszüntetése kapcsán

Az Szkt. 56. § f) pontja kimondja, hogy a tanuló jogviszony többek között **megszűnik**, ha a tanuló – a tanköteles tanuló kivételével – a szakképző intézmény kötelező foglalkozásairól a jogszabályban meghatározott időnél igazolatlanul többet mulasztott, **az erről szóló határozat véglegessé válásának napján**. Az Szkt. Vhr. 155. §-a határozza meg az alábbiak szerint az igazolatlan mulasztások számát: a tanköteles tanuló kivételével megszűnik a tanuló jogviszonya annak, aki **egy tanítási éven belül igazolatlanul harminc foglalkozásnál többet mulaszt, feltéve, hogy a szakképző intézmény a tanulót, kiskorú tanuló esetén a kiskorú tanuló törvényes képviselőjét legalább két alkalommal írásban figyelmeztette az igazolatlan mulasztás következményeire**.

A jelentésem megállapításainak előző pontjában kifejtettek szerint a Technikum a tanuló foglalkozásokról való hiányzását 47 igazolatlan mulasztásként értékelte, ezeknek a foglalkozásoknak a száma meghaladta a Szkt. Vhr.-ben meghatározott 30 igazolatlan foglalkozás mértékét, amelynek következménye a tanuló jogviszony megszünése.

A tanuló jogviszony azonban csak akkor szüntethető meg, ha a szakképző intézmény eleget tett az Szkt. Vhr. 155. §-a által meghatározott **értesítési kötelezettségének**. Az értesítési kötelezettség pedig attól függően alakul, hogy a tanuló milyen korú, ugyanis kiskorú esetén a tanuló törvényes képviselőjét kell értesíteni, míg **nagykorú tanuló esetén**

magát a tanulót. A tényállás szerint a tanuló 2020 májusának elején nagykorúvá vált, a szakképző intézmény az igazolatlan foglalkozások miatt kétszer is küldött értesítést, egyet 2020. május 14-én, egy másikat 2020. június 4-én, azonban **mindkét értesítés címzettje – a jogszabályban megkövetelt nagykorúvá vált tanuló helyett – a panaszos szülő volt.**

A szakképző intézmény igazgatója által kiadott, *a tanulói jogviszonyt megszüntető határozat jogszabályi feltételei a határozat meghozatalának időpontjában az értesítések tekintetében nem álltak fenn.* A Technikum ugyanis nem a jogszabályban megjelölt felet értesítette az igazolatlan foglalkozások mértékéről.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a Technikum igazgatója az irányadó jogszabályi követelményeket figyelmen kívül hagyva döntött a tanulói jogviszonyt megszüntetéséről, ezzel a jogbiztonság követelményével és a tanuló tisztességes eljáráshoz való jogával összefüggő visszaállást okozott.

A tanuló jogviszony megszűnéséről szóló igazgatói határozat részletesebb elemzése után a jogszabályi feltételek teljesülése kapcsán további körülményekre is rá kell világítanom. A 2020. június 12-én kelt határozat rendelkező része ugyanis az alábbiakat rögzíti: „*a tanuló tanulói viszonyát 2020. június 12. nappal megszüntetem, a nyilvántartásból törölöm.*”

A határozat idézett rendelkezése tehát a tanulói jogviszony megszűnésének napját, a határozat meghozatalának napjaként jelölte meg, amely nem melleleg az utolsó előtti tanítási nap volt abban a tanítási évben. Ezzel szemben az Szkt. 56. § f) pontja értelmében, ha a tanuló a szakképző intézmény kötelező foglalkozásairól a jogszabályban meghatározott időnél igazolatlanul többet mulasztott jogviszonya **az erről szóló határozat véglegessé válásának napján szűnik meg.** A véglegessé válás napjának fogalmát szintén az Szkt. határozza meg, az Szkt. 36. § (2) bekezdése értelmében a szakképző intézmény döntése végleges, ha a tanuló, vagy kiskorú tanuló esetén a törvényes képviselő a szakképző intézmény adott döntésének a közlésétől, ennek hiányában a tudomására jutásától számított 15 napon belül nem nyújtottak be eljárást megindító kérelmet vagy az eljárást megindító kérelem benyújtásáról lemondtak.

A feltárt tényállás szerint a tanuló jogviszony megszűnéséről szóló döntést a szülő 2020. június 19-én vette át, e naptól számított 15. napon, azaz **2020. július 4-én vált véglegessé a tanulói viszonyt megszüntető – más tekintetében is jogszabálysértő – döntés,** szemben a határozatban megjelölt 2020. június 12-ével. Mindennek ismeretében utalni kívánok arra, hogy az Szkt. 34. § (1) bekezdés b) pontja alapján a szakképző intézményben – az érettségi vizsga, illetve a szakmai vizsga évét kivéve – **szeptember első munkanapjától a következő év június tizenhatodikát megelőző utolsó munkanapig tart a tanítási év.**

Mindezek alapján megállapítom, hogy a Technikum igazgatójának a tanuló jogviszony megszüntetéséről szóló határozata tartalmában és hatásában olyan helyzetet idézett elő, mely a tanuló tekintetében sértette a jogbiztonság követelményét.

A tanuló jogviszony megszüntetésének hiányzó jogalapja, vagyis a digitális oktatásban való részvétel akadályozottságának mulasztásként való értelmezése, valamint ebből következően a tanulói jogviszonyt megszüntető többszörösen visszas, a tanítási év végét megelőző tanítási napon kiállított igazgatói határozat *felveti a tanuló év végi osztályozása elmaradásának, így a bizonyítványa kiadásának elmulasztásával kapcsolatos kérdéseket.*

V. Összegzés

A COVID-19 okozta járványhelyzetben az oktatás tantermen kívüli, digitális munkarendjének időtartama alatt a Technikum a már meglévő nagyszámú igazolt mulasztások mellé egy tanulójának további 47 igazolatlan foglalkozást rögzített. Véleménye szerint ugyanis a tanuló nem vett részt a digitális foglalkozásokon kellő aktivitással. Tette mindezt annak ellenére, hogy a tantermen kívüli, digitális oktatási formában igazolatlan mulasztásként, vagyis hiányzásként semmilyen formában nem értelmezhető, ha a tanuló nem vesz részt személyesen a foglalkozásokon. Mindezt az oktatási ágazatok irányításában résztvevő szervek is

hangsúlyozták. A Technikum tudomással bírt arról is, hogy tanulója problémás, édesanyja egyedül nevelte és a tanulónak nincs megfelelően működő technikai eszköze a digitális oktatásban való részvételhez. A szülői jelzést követő közel másfél hónap elteltét követően biztosította volna csak a tantermen kívüli, digitális oktatásban való részvételét biztosító technikai eszközt a tanulójának.

A Technikum a hiányzásokról orvosi igazolásokat kért, bár tudott arról, hogy tanulója nem beteg, és nem vett igénybe egészségügyi alapszolgáltatást. Álláspontom szerint a tanuló eszközhiánnyal kapcsolatos jelzéseihez, és a problémáihoz érdemi segítséget a Technikumtól nem kapott. A helyzetéből adódó nehézségeken való átsegítés helyett a Technikum inkább akadályozta a tanuló oktatáshoz való hozzáférhetőségét, fokozta a tanuló iskolából való lemorzsolódását.

Végül az igazgató a tanuló jogviszonyának megszüntetéséről döntött, de nem észlelte, hogy időközben nagykorúvá vált a tanulója, így a hiányzásokkal összefüggő értesítéseket nem a jogszabályban meghatározott félnek a nagykorú tanulónak küldte meg, így a tanuló jogviszonya megszüntetésének sem álltak fenn a feltételei. A jogviszony megszüntetéséről szóló döntés kapcsán különösen aggályos elem, hogy arra a tanítási év végét megelőző tanítási napon került sor. Mindez összességében oda vezetett, hogy a tanuló teljes tanítási éve – a szakképző intézmény nem kellően körültekintő eljárása és intézkedései miatt – bizonyítványának kiadása hiányában elvesztett.

Intézkedéseim

A jelentésemben feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszasság megszüntetése és jövőbeli bekövetkezésének megelőzése érdekében az Ajbt. 32. §-a alapján *kezdeményezem* a Szakképzési Centrum főigazgatójánál, hogy

- 1) a Technikum bevonásával tegyenek lépéseket az érintett tanuló tanulói jogviszonyának helyreállítása és tanulmányainak folytathatósága érdekében, ehhez pedig biztosítsák a szükséges feltételeket;
- 2) biztosítsa, hogy a jövőre nézve a tantermen kívüli, digitális oktatási formában igazolatlan mulasztásként, hiányzásként semmilyen formában ne legyen értelmezhető önmagában az, hogy ha a tanuló nem vesz részt személyesen a foglalkozásokon.

Budapest, 2021. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos